

Nr 5.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 11 § 4 mom. lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

Genom en den 21 december 1949 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 14, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden föreslagit riksdagen att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 11 § 4 mom. lagen den 6 juni 1925 (nr 170) om polisväsendet i riket.

Härigenom förordnas, att 11 § 4 mom. lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse:)

11 §.

4. Med den inskränkning, som följer av stadgandet i 3 mom., utövas de befogenheter, som avses i 1 och 2 mom., för landsbygden av länsstyrelsen.

(Föreslagen lydelse:)

11 §.

4. Med den inskränkning, som följer av stadgandet i 3 mom., utövas de befogenheter, som avses i 1 och 2 mom., för landsbygden av länsstyrelsen. *Befogenheten att tillsätta och entlediga vikarie för befattningshavare skall dock tillkomma polischen.*

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

I propositionen föreslås att polischef på landsbygden tillägges samma befogenhet som polischef i stad i fråga om tillsättande och entledigande av vikarie för polisman.

Gällande bestämmelser. 11 § lagen den 6 juni 1925 om polisväsendet i riket innehåller vissa grundläggande bestämmelser om tillsättande och entledigande av befattningshavare vid polisväsendet. Olika regler gälla härutinnan för stad och landsbygd. Befogenhet att i stad tillsätta ordinarie befattningshavare samt att i fall, då sådant enligt gällande bestämmelser må ske, från tjänsten på grund av visad olämplighet skilja ordinarie eller extra befattningshavare, som varit anställd vid polisväsendet i minst två år i följd, tillkommer länsstyrelsen (1 mom.). Befogenheten att i stad tillsätta och entlediga befattningshavare i andra fall än nu nämnts tillkommer vederbörande polischef (2 mom.). För landsbygden utövas ifrågavarande befogenheter av länsstyrelsen (4 mom.). Särskilda föreskrifter gälla emellertid beträffande tillsättande av fjärdingsmansbefattning. Dessa innebära, att sedan landsfiskalen yttrat sig över de sökande, vederbörande polisdistrikt skall förrätta val av fjärdingsman samt att den valde skall av länsstyrelsen förordnas till fjärdingsman, där icke särskilda skäl annat föranleda (3 mom.).

Rörande ordningen för beviljande av semester och annan ledighet m. m. för polispersonal äro vissa närmare föreskrifter givna i 40—42 §§ polisreglementet den 4 juni 1948 (nr 332). Dessa innebära bl. a. följande. Tiden för semester bestämmes av polischefen (40 §). Tjänstledighet beviljas i stad av polischefen och i annat polisdistrikt av länsstyrelsen. Därest vikarie ej erfordras, må dock tjänstledighet beviljas av landsfiskal för en tid av högst en vecka i följd samt, efter polischefens bestämmande, i polisdistrikt, där polisintendent eller poliskommissarie finnes, av sådant befäl för högst tre dagar i följd (41 §). Vikarie för polisman förordnas vid semester, annan ledighet eller vakans i stad av polischefen och i annat polisdistrikt av länsstyrelsen. Beräknas förordnande att såsom vikarie uppehålla polismanstjänst vara minst sex månader, skall, där ej länsstyrelsen i särskilt fall annat bestämmer, förordnandet kungöras ledigt i samma ordning som enligt 22 § polisreglementet är föreskriven för tjänstens tillsättande, d. v. s. med föreläggande av 30 dagars ansökningstid. Vad sålunda stadgats gäller även i fråga om annat vikariat på polismanstjänst, om förordnandet varat minst 6 månader (42 §).

Decentraliseringsutredningen, som tillsatts av Kungl. Maj:t den 6 juni 1947 med uppgift att utreda möjligheterna av en ytterligare decentralisering inom statsförvaltningen, har i en med nr 19 betecknad, till inrikesdepartementet överlämnad promemoria föreslagit, att 11 § polislagen ändras därhän, att polischef på landsbygden får samma befogenhet som polischef i stad i fråga om att tillsätta och entlediga vikarie för polisman vid ledighet eller annat förfall samt att därav betingade ändringar vidtagas i 41 och 42 §§ polisreglementet. Utredningen har härvid pekat på den enligt utredningens mening ur saklig synpunkt ganska besynnerliga konsekvensen av gällande bestämmelser, att medan landsfiskal i egenskap av polischef i fögderistad äger den polischef i stad tillkommande befogenheten så saknar han i egenskap av polischef på landsbygden motsvarande befogenhet i landsbygdsdelen av distriktet. Utredningen anförde vidare.

En särskild praktisk olägenhet med nu gällande ordning är den omgång och tidsförlust som uppkommer i de ärenden av förevarande slag, vilka måste underställas länsstyrelsen. Det torde icke sällan inträffa att t. ex. förordnande av vikarie sker först efter det att vikariatet de facto tillträtts, ja kanske t. o. m. först sedan det avslutats. Det är vidare uppenbart att polischefen har mera ingående kännedom om de personer, som kunna komma i fråga till sådana förordnanden, än vad länsstyrelsen har. Några på olikhet i kompetensen hos polischeferna grundade skäl för den bestående skillnaden mellan stad och landsbygd torde icke kunna andragas.

Över decentraliseringsutredningens promemoria ha efter remiss *yttranden* avgivits av länsstyrelserna i samtliga län, av vilka flertalet hört landsfogden samt länsstyrelserna i Malmöhus och Värmlands län därjämte länets avdelning av föreningen Sveriges landsfiskaler, föreningarna Sveriges landsfogdar och Sveriges landsfiskaler samt Svenska polisförbundet.

Förslaget har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i samtliga yttranden med undantag av dem, som avgivits av *länsstyrelsen i Jämtlands län* samt *landsfogdarna i Malmöhus, Gävleborgs och Jämtlands län*, vilka avstyrkt detsamma.

I de yttranden, där förslaget avvisats, har såsom motivering härför i huvudsak anförts, att rekryteringen av polispersonalen på landsbygden i praktiken merendels handhades centralt av landsfogden. Den som ville inträda på polismannabanan anmälde sig hos landsfogden, som vid behov av vikarie anvisade aspirant, som vore lämplig att emottaga förordnande. Om befogenheten att meddela vikariatsförordnande överflyttades på landsfiskalerna, skulle detta försvåra en enhetlig ledning av rekryteringen.

I vissa yttranden har förordats, att befogenheten för landsfiskal att tillsätta och entlediga vikarie för polisman begränsades till förordnanden av kortare varaktighet. *Länsstyrelsen i Uppsala län* anförde, att genom en längre gående decentralisering länsstyrelserna skulle onödigtvis avhända sig en nyttig inblick i polispersonalens organisation och funktionsduglighet samt en, med hänsyn till att statsbidrag utginge till polisväsendet på landsbygden, lämplig kontroll över personalens behov av längre tjänstledighet. Vidare borde man ej heller helt bortse från att ingångna löneavtal, som bl. a. innehölle bestämmelser om löneavdrag vid tjänstledighet av olika slag, förutsatte länsstyrelserna som prövningsmyndigheter i tjänstledighetsärenden rörande ifrågavarande personal.

I några av de yttranden, där förslaget gillats, har man uttalat sig för att skyldighet borde föreskrivas för landsfiskalen att vid förordnande av vikarie samråda med landsfogden och (resp.) hålla honom underkunnig om ärendena.

Föredragande departementschefen, statsrådet Mossberg, anför bl. a. följande.

»Såsom utredningen framhållit medför den nuvarande ordningen en betydande omgång och tidsförlust. Några olägenheter av den föreslagna decentraliseringen torde ej vara att befara. I några yttranden har gjorts gäl-

lande, att ändringen skulle försvara den ledning av rekryteringen av polispersonalen på landsbygden, som nu i allmänhet utövades av landsfogdarna. Denna uppfattning kan jag icke dela. Med hänsyn till de svårigheter, som avsaknaden av en särskild rekryteringskår för landsbygdens polisväsende innebär, är det emellertid av betydelse att landsfogdarna utöva en viss ledning av rekryteringen. För att möjliggöra detta bör, såsom i en del yttranden framhållits, landsfiskalen vid förordnande av vikarie samråda med landsfogden och hålla honom underrättad om sina beslut. Erforderliga bestämmelser härom böra intagas i polisreglementet.

I samband härmed må erinras, att frågorna om rekryteringen och utbildningen av polispersonalen samt polisväsendets organisation äro föremål för utredning av särskilda kommittéer. Enligt vad jag under hand inhämtat torde emellertid dessa utredningar icke lägga fram förslag av sådan innebörd, att det bör hindra genomförandet av den nu förordade ändringen.

I några av de yttranden, där förslaget i princip gillats, har påyrkats, att ändringen borde begränsas till mera kortfristiga förordnanden. Tillräckliga skäl härför synas mig emellertid icke föreligga. Visserligen äro olägenheterna av det nuvarande systemet icke lika påtagliga, när det gäller längre ledigheter som beträffande semester eller andra kortare ledigheter. Å andra sidan måste det te sig egendomligt, därest landsfiskalen-polischefens befogenhet skulle bli olika för olika polisdistrikt inom hans verksamhetsområde. De skäl, som anförts för begränsningen i fråga, kunna för övrigt ej heller anses bärande.

Under återopande av det anförda vill jag förorda, att sådan ändring vidtages i 11 § polislagen, att polischef på landsbygden får samma befogenhet som polischef i stad i fråga om förordnande och entledigande av polisman vid semester, annan ledighet och vakans. Såsom en följd av denna ändring böra vissa ändringar vidtagas i polisreglementet.»

Utskottet. Utskottet som icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag, får hemställa,

att förevarande proposition, nr 14, måtte bifallas av riksdagen.

Stockholm den 7 februari 1950.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Olofsson, Lodenius, Lindblom, fru Sjöström-Bengtsson, herrar Cassel, John Wiktor Jonsson och Englund;

från andra kammaren: herrar Rylander, Olsson i Mellerud, Lindberg, Johnsson i Stockholm, Landgren, fröken Öberg och herr Östlund.
